

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

Bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Onderwerp

Nadere inbreng College voor de Rechten van de Mens inzake
commissiedebat Gehandicaptenbeleid 14 september 2023

Datum

8 september 2023
Ons kenmerk
2023/068/VZ/EK

Geachte voorzitter en leden van de vaste commissie voor Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

Op 14 september 2023 staat het commissiedebat Gehandicaptenbeleid gepland. Dit debat stond aanvankelijk gepland op 1 februari 2023. Bij brief van 17 januari 2023 heeft het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) als onafhankelijk toezichthouder op de uitvoering van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (vgl. artikel 33, tweede lid, van het VN-verdrag handicap) een aantal punten onder uw aandacht gebracht. Hierbij wijst het College u graag nogmaals op deze [brief](#).¹

In aanvulling op zijn eerdere brief, wil het College in de aanloop naar het debat op 14 september 2023 nog een aantal punten naar voren brengen:

- de brief van minister Helder van 5 juli 2023 met haar reactie op aangenomen moties en toezeggingen;
- de blijvende noodzaak tot ratificatie van het VN-verdrag handicap voor Caribisch Nederland; en
- de meerjarige nationale strategie.

Tot slot doet het College een suggestie om de naam van het Commissiedebat te veranderen van een debat over 'gehandicaptenbeleid' in een commissiedebat over beleid ten aanzien van mensen met een beperking; niemand is zijn beperking.

¹ [Inbreng College voor de Rechten van de Mens inzake commissiedebat Gehandicaptenbeleid | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#), 17 januari 2023.

1. Reactie minister Helder op moties en toezeggingen vraagt om concretere maatregelen en een concreter tijdpad

Motie Westerveld/Mohandis rond het inzichtelijk maken van de inzet van ervaringsdeskundigheid bij de ontwikkeling van beleid

De minister heeft hierop gereageerd door onder meer te wijzen op het nieuwe Beleidskompas. Alle ministeries hanteren dit Beleidskompas als werkwijze in beleids- en wetgevingstrajecten. Het samenwerken met vertegenwoordigende organisaties en mensen op wie beleid invloed heeft zou centraal staan in de stappen van het Beleidskompas. Na een inventarisatie onder diverse ministeries is gebleken dat het betrekken van ervaringsdeskundigen en hun vertegenwoordigende organisaties meerwaarde heeft, maar dat de precieze invulling van deze samenwerking nog sterk verschilt per ministerie. De minister heeft daarom een interdepartementale werkgroep gestart om het betrekken van ervaringsdeskundigen en hun vertegenwoordigende organisaties te verbeteren en tot rijksbrede afspraken hierover te komen.

Het College heeft het Beleidskompas bestudeerd en heeft geconstateerd dat het VN-verdrag handicap daarin nog onvoldoende duidelijk naar voren komt. Het VN-verdrag handicap zou aan de basis moeten staan van de ontwikkeling en uitvoering van wet- en regelgeving en beleid dat betrekking heeft op mensen met een beperking (vgl. artikel 4, derde lid, VN-verdrag handicap). Een (zichtbare) specifieke check op het verdrag bij een voorgenomen wets- en/of beleidstraject ontbreekt echter in het Beleidskompas.

Uit het VN-verdrag handicap volgt dat mensen met een beperking en hun vertegenwoordigende organisaties vanaf het begin af aan nauw betrokken moeten worden bij de ontwikkeling en uitvoering van wet- en regelgeving en beleid dat hen aangaat. Onder het kopje “belanghebbenden” in het Beleidskompas staat weliswaar omschreven dat het van belang is om telkens relevante belanghebbenden in kaart te brengen, maar bij de opsomming van belanghebbenden staan mensen met een beperking en/of hun vertegenwoordigende organisaties niet als zodanig genoemd. Al vanaf de eerste stap, het inventariseren van het probleem, zou daarom helder moeten worden weergegeven dat ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigende organisaties worden betrokken. Ook in de verdere stappen van het Beleidskompas zou duidelijker een toets aan het VN-verdrag en het betrekken van (vertegenwoordigende organisaties van) mensen met beperking naar voren moeten komen. In dat verband wijst het College uw commissie graag op de door het College ontwikkelde Handreiking wetgeving en het VN-verdrag handicap en de bijbehorende toolkit voor wetgevers en ambtenaren.² De handreiking constitutionele toetsing van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwijst eveneens naar deze handreiking.

² [Handreiking 'Wetgeving & het VN-verdrag handicap' | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#), januari 2022. [Toolkit: uitvoering VN-verdrag handicap op landelijk niveau | Mensen met een beperking | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)

Het maken van rijksbrede afspraken voor een concrete werkwijze zou mogelijk ondersteunend kunnen werken aan het in lijn met het VN-verdrag toepassen van het Beleidskompas. Het College brengt hierbij onder uw aandacht dat uit de brief van minister niet blijkt of alle ministeries vertegenwoordigd zijn in de interdepartementale werkgroep. Dit is echter wel belangrijk om te komen tot werkbare rijksbrede afspraken.

Het College geeft uw commissie in overweging om een nadere toelichting te vragen op welke wijze de rijksbrede afspraken zullen bijdragen aan de structurele inzet van (vertegenwoordigende organisaties van) mensen met een beperking zoals het VN-verdrag handicap voorschrijft en te vragen naar een concreet tijdpad voor verwezenlijking van deze verdragsverplichting.

Voor het daadwerkelijk kunnen participeren bij de ontwikkeling en uitvoering van wet- en regelgeving en beleid is het noodzakelijk dat organisaties daarvoor financiering krijgen, waaronder overheidssubsidies. Het College heeft hier recent over geadviseerd tijdens een internetconsultatie met betrekking tot een nieuwe subsidieregeling.³ De door het College geuite zorgen hebben echter niet geleid tot wijziging van de subsidieregeling pg-organisaties 2024-2028.

Toezegging informatie rond afspraken herindicaties voor mensen met een ongewijzigde zorg- en ondersteuningsvraag

Minister Helder heeft aangekondigd dat de VNG de komende maanden zal verkennen wat gemeenten ervan weerhoudt om langdurige beschikkingen af te geven en om inzichtelijk te maken wat gemeenten nodig hebben om dit voortaan wel te doen. Het College moedigt deze aanpak aan en heeft dit ook aanbevolen in de jaarlijkse rapportage toezicht VN-verdrag handicap van 2021.⁴ Het is ondoenlijk om van mensen te vragen om telkens energie en tijd te besteden aan het steeds opnieuw aantonen dat zij bepaalde voorzieningen en hulpmiddelen blijvend nodig hebben. Dit zorgt ervoor dat mensen met een beperking moeite hebben om hun leven te leiden op gelijke voet met anderen. Dit strookt niet met de gedachten van het verdrag (zie bijvoorbeeld de grondbeginselen genoemd in artikel 3 van het VN-verdrag handicap).⁵ Het kan er bovendien voor zorgen dat de gezondheidssituatie van mensen verslechtert, wat niet in lijn is met artikel 25 van het VN-verdrag handicap.⁶

³ [Wetgevingsadvies subsidieregeling Patiënten- en gehandicaptenorganisaties | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)

⁴ [Rapport 2021: Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)

⁵ [wetten.nl - Regeling - Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap - BWBV0004045 \(overheid.nl\)](#)

⁶ [wetten.nl - Regeling - Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap - BWBV0004045 \(overheid.nl\)](#)

De uitkomst van deze verkenning is van groot belang. Het College geeft uw commissie in overweging om te vragen naar een concreet tijdpad waarop de demissionair minister met een besluit zal komen en om haar aan te moedigen dit besluit te verankeren in de meerjarige nationale strategie.

Ratificatie Facultatief Protocol bij het VN-verdrag handicap is gestart

De minister heeft meegedeeld dat het proces rondom de ratificatie van het Facultatief Protocol bij het VN-verdrag handicap is gestart.

Het College doet de suggestie om te vragen naar een concrete toelichting op de stappen binnen dit proces en te vragen naar een concreet tijdpad.

Het Facultatief Protocol biedt mensen met een beperking immers een extra rechtsingang en daarmee een extra mogelijkheid op rechtsbescherming. Ook komt ratificatie de rechtsontwikkeling ten goede.

Motie Bikker/Sahla rond het verkennen van de mogelijkheden voor onafhankelijke cliëntondersteuning bij het UWV

Uit de stand van zaken brief moties en toezeggingen voor de zomer van 2023 is de Kamer geïnformeerd over de verkenning van de mogelijkheden voor onafhankelijke cliëntondersteuning bij het UWV.⁷ In deze brief is het volgende vermeld:

Het UWV zet de cliënt centraal en met de ‘Strategie 2021-2025’ zet het in op drempelloze dienstverlening met menselijke maat en maatwerk. Het UWV richt zich op dienstverlening waarin de mens en diens persoonlijke situatie centraal staan en er rekening wordt gehouden met wat iemand kán doen. Dit geldt uiteraard ook voor mensen met een beperking, die waar nodig een beroep kunnen doen op cliëntondersteuners van UWV. Het UWV is in de tweede helft van 2022 gestart met een pilot met cliëntondersteuners. Een cliëntondersteuner bij UWV treedt binnen UWV op als regievoerder voor de cliënt om vooral preventief en proactief situaties op te lossen, in samenwerking met de vak experts die betrokken zijn bij de cliënt. De cliëntondersteuner helpt de cliënt op basis van signalen uit de organisatie en komt vaak al in beeld vóórdat klachten of problemen ontstaan. Met de rol en inzet van de cliëntondersteuner zorgt UWV ervoor dat ook cliënten in een complexe situatie zich gezien, gehoord en geholpen voelen.

Het College is verheugd dat het UWV actief aan de slag is met de dienstverlening en daarbij onderzoekt hoe deze dienstverlening beter kan aansluiten bij de situatie van mensen met een beperking. Ook blijkt dat op basis van de ervaringen en steeds in contact met cliënten en met de cliëntenraad, waar nodig verbeteringen zullen worden doorgevoerd, en dat hierover met de doelgroep zal worden

⁷ Kamerstukken II 2022/23, 36200 XVI, nr. 236.

gecommuniceerd. Het College benadrukt voor dit traject nogmaals het belang om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor een *onafhankelijke* cliëntondersteuning; dat wil zeggen een cliëntondersteuner die niet in dienst is van het UWV en zodoende onafhankelijk advies en bijstand kan geven.

Het College geeft uw commissie mee om de reactie van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid nauwgelet te volgen.

In de Stand van de uitvoering sociale zekerheid zal naar verluidt over deze aanpak worden gerapporteerd.

Overige moties en toezeggingen

Met betrekking tot de overige moties en toezeggingen, ziet het College de ingezette acties met belangstelling tegemoet.

2. Voorbereiding ratificatie van het VN-verdrag handicap voor Caribisch Nederland onverminderd hoog

Het College benadrukt het belang dat de voorbereidingen voor ratificatie van het VN-verdrag handicap voor Caribisch Nederland voortgaan. Het standpunt van het College is op dat punt onveranderd.⁸ In een recente brief van 3 juli 2023 heeft staatssecretaris Van Ooijen herhaald dat er naar alle waarschijnlijkheid uitvoeringswetgeving nodig is voordat kan worden geratificeerd, onder verwijzing naar een rapport uit 2016 over aanpassingen in bestaande wetgeving. Recent is besloten dat Caribisch Nederland ook gelijkebehandelingswetgeving krijgt, wat het College toejuicht.⁹ Gelet op het grondrechtelijk karakter van het verdrag, waarop destijds ook de Afdeling advisering van de Raad van State heeft gewezen, is het belangrijk dat juist nu wordt gewerkt aan voorbereiding van ratificatie van het verdrag voor Caribisch Nederland.¹⁰

Het College roept, mede gelet op zijn taak genoemd in artikel 3, onder g, van de Wet College voor de rechten van de mens, de Kamer op om de regering te vragen om gelijktijdig te werken aan voorbereidingen voor ratificatie van het verdrag voor Caribisch Nederland en aan de totstandkoming van gelijkebehandelingswetgeving als onderdeel van de voor ratificatie als vereiste aangemerkte uitvoeringswetgeving.¹¹

⁸ Zie voor het standpunt en aanbevelingen van het College bijvoorbeeld: CRM 2022, [brief van 23 december 2022 aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport](#) en CRM 2022, [brief van 14 maart 2022 aan de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering over mensenrechten in het Koninkrijk](#). Zie ook de jaarlijkse monitorrapportage van het College op het toezicht VN-verdrag handicap van 2022: [Monitor VN-verdrag handicap 2022 | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/01/23/gelijkebehandelingswetgeving-wordt-ingevoerd-in-bonaire-saba-en-st.-eustatius>

¹⁰ Kamerstukken II 2013/14, 33992-(R2034), nr. 4.

¹¹ Zie voor een voorbeeld: [Kamerbrief voortgang bekrachtiging Verdrag van Istanbul voor Caribisch Nederland | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

3. Meerjarige nationale strategie en dataverzameling

VWS werkt samen met diverse actoren aan de totstandkoming van een meerjarige nationale strategie voor het VN-verdrag handicap. Het College is verheugd dat de minister ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigende organisaties betreft bij de ontwikkeling van deze strategie. Voor het College is daarbij van groot belang of en hoe het VN-verdrag handicap tot uitgangspunt wordt genomen. Zodra de meerjarige nationale strategie aan de Kamer wordt gestuurd, zal het College in een afzonderlijke brief reageren.

Voor nu doet het College reeds de suggestie om de punten genoemd in de eerdere brief van het College van 17 januari 2023 onder de aandacht te brengen van de minister:

- veranker een decentrale aanpak in de meerjarige nationale strategie;
- neem concrete maatregelen en een tijdpad op;
- heb aandacht voor autonomie, participatie en toegankelijkheid.¹²

Van belang is voorts om nogmaals te benadrukken dat het VN-verdrag handicap aan de basis van de ontwikkeling en uitvoering van wet- en regelgeving en beleid moet staan.

Met betrekking tot de dataverzamelingstaak van de overheid, wil het College het volgende meegeven. De minister schrijft dat zij na de meerjarige nationale strategie een concrete invulling zal geven aan de wijze waarop deze taak zal worden uitgevoerd. Dát de overheid de dataverzamelingstaak heeft volgt rechtstreeks uit het verdrag (artikel 31, lid 1, VN-verdrag handicap). Expliciete erkenning van deze taak zou daarom opgenomen moeten worden in de meerjarige nationale strategie. Voor de concrete invulling van de dataverzamelingstaak is van belang dat niet alleen data worden verzameld over welk beleid is opgesteld en data om inzicht te krijgen rondom de socio-economische situatie van mensen met een beperking – zoals de minister voornemens is om te doen – maar dat het doel vooral zou moeten zijn om de effecten van beleid op het leven van mensen met een beperking te monitoren. Dit is belangrijk om daadwerkelijk inzichtelijk te krijgen of er conform het VN-verdrag handicap verbeteringen optreden. Het College kijkt uit naar de verdere ontwikkelingen op dit vlak.

4. Aankondiging nadere reactie op beleidsreactie jaarlijkse monitor inzake toezicht VN-verdrag handicap 2022

Jaarlijks brengt het College een rapportage (monitor) uit in het kader van het toezicht op het VN-verdrag handicap. Daarbij kijkt het College hoe bestaande wet- en regelgeving, beleid en de uitvoering daarvan (meer) in overeenstemming met het VN-verdrag handicap kan worden gebracht en wat de situatie is voor mensen met een beperking. In 2022 was het thema van de jaarlijkse monitor

¹² [Inbreng College voor de Rechten van de Mens inzake commissiedebat Gehandicaptenbeleid | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#), 17 januari 2023.

“Rechtsbescherming van mensen met een beperking”.¹³ Het College is verheugd dat de minister op dit moment met haar collega’s en met diverse actoren in gesprek is en het onderwerp ook daadwerkelijk lijkt te willen betrekken bij de onder 3 genoemde meerjarige strategie. Het College kijkt uit naar de beleidsreactie en zal hier te zijner tijd in een afzonderlijke brief op reageren.

5. Gehandicaptenbeleid – what’s in a name?

Het College ziet ook de inspanningen van de Tweede Kamer ten aanzien van de implementatie van het VN-verdrag handicap en is blij dat het verdrag in de Kamer de benodigde aandacht krijgt. Wat het College betreft, het verdrag indachtig, zou het mooi zijn wanneer de Kamer de naamgeving van het debat in de toekomst wil aanpassen. Het probleem is het woord ‘gehandicapten’. Deze term stelt mensen gelijk met hun (medische) handicap. Niemand is zijn beperking. Bovendien gaat het beleid dat onderwerp is van debat juist over het wegnemen van drempels in de samenleving die ervoor zorgen dat mensen beperkt worden in hun dagelijks leven (vgl. artikel 1 VN-verdrag handicap). Gehandicaptenbeleid is dan ook niet in lijn met het sociaal model dat de basis vormt voor het VN-verdrag handicap en doet de inspanningen van de regering om inclusief beleid te maken tekort. Een formulering als “commissiedebat beleid mensen met een beperking” lijkt daarom een detail, maar maakt een wereld van verschil.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen en/of opmerkingen hebben, dan kunt u contact opnemen met Else Kolkman (e.kolkman@mensenrechten.nl of 030 888 38 88).

Met vriendelijke groet,

Jos Silvis
Interim voorzitter

¹³ [Rechtsbescherming van mensen met een beperking, Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland 2022](#), december 2022.

Bijlagen:

- Inbreng inzake plenair debat over de implementatie van het VN-verdrag over de rechten van mensen met een beperking, 20 december 2022, online via: [Input plenair debat implementatie VN-verdrag handicap | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)
- Inbreng inzake commissiedebat Gehandicaptenbeleid 1 februari 2023, 17 januari 2023, online via: [Inbreng College voor de Rechten van de Mens inzake commissiedebat Gehandicaptenbeleid | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)
- Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap, 20 januari 2022, online via: [Handreiking 'Wetgeving & het VN-verdrag handicap' | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)
- Toolkit: uitvoering VN-verdrag handicap op landelijk niveau, online via: [Toolkit: uitvoering VN-verdrag handicap op landelijk niveau | Mensen met een beperking | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)
- Rechtsbescherming van mensen met een beperking, Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland 2022, december 2022, online via: [Rapport: Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)
- Boekenlegger VN-verdrag handicap, online te bestellen via: [Boekenlegger VN-verdrag handicap | College voor de Rechten van de Mens \(mensenrechten.nl\)](#)